

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ І.А. Колесник

« _____ » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВА 2.5 МЕТОДОЛОГІЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ
В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ**

**ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
денної та заочної форми навчання**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»
НАУКОВА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

Київ - 2019

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія гендерного підходу в психологічних дослідженнях» для аспірантів наукової спеціальності 053 «Психологія».

Розробник програми:
доктор психологічних наук, доцент Ткалич М.Г.

Рецензенти:

Шевченко Н.Ф., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності Запорізького національного університету.

Дорожкін В.Р., доктор психологічних наук, професор кафедри психології Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Затверджено на засіданні кафедри *психології*.
Протокол № 1 від 28 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри психології

Пріб Г.А.

(прізвище, підпис)

*Завідувач відділу навчально-методичної роботи,
ліцензування та акредитації освітньої діяльності*

Завиніченко Л.М.

(прізвище, підпис)

Завідувач науково-дослідної частини

Пахомова М.В.

(прізвище, підпис)

© Ткалич М.Г., 2019

© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, наукова спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”	ВА. 2.5 Цикл підготовки: за вибором аспіранта. Дисципліна спеціалізації	
Модулів – 3	Наукова спеціальність 053 – “Психологія”	Рік підготовки	
Змістовних модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1,2	1,2
	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Лекції	
		10 год.	20 год.
		Семінарські	
		- год.	- год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
60 год.	60 год.		
Вид контролю: екзамен			

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія гендерного підходу у психологічних дослідженнях» є надання слухачам системних знань з теоретико-методологічних основ гендерного підходу до досліджень різноманітних явищ соціального, соціально-психологічного характеру, диференційним аналізом проблем гендерних відмінностей, гендерної ідентичності та гендерних стереотипів, а також набуття навичок практичного використання гендерно-орієнтованого підходу у психологічних дослідженнях.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення основ гендерного підходу у соціо-гуманітарних дослідженнях, його сутності, складових, форм та видів;
- розуміння категорії гендеру як соціального феномену та індивідуально-психологічної характеристики особистості;
- усвідомлення механізмів набуття особистістю гендерної ідентичності у процесі гендерної соціалізації, формуванню маскуліності та фемінності на поведінковому рівні;
- розширення уявлень про гендерні ролі та стереотипи, прояви гендеру в різних сферах людської життєдіяльності;
- вивчення проблеми гендерної дискримінації та сексизму та їх впливу на розвиток особистості і суспільства;
- застосування методології гендерного підходу в аналізі різноманітних соціально-психологічних явищ дійсності та теоретико-експериментальних дослідженнях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти набувають таких **компетентностей**:

Загальні вміння (компетентності):

Інструментальні компетентності:

- здатність до аналізу концептуальних засад гендерного підходу до здійснення теоретико-експериментальних досліджень в психології;
- здатність до організації і планування теоретичних, емпіричних та експериментальних досліджень з позицій гендерного підходу в психології;
- знання і уміння оперувати гендерним змістом психологічних категорій та при аналізі результатів досліджень;
- володіння навичками для вибудовування гендерно-орієнтованої методології дослідження (визначення проблемної області, предмету, об'єкту і т.д.);
- володіння навичками для обґрунтування методів дослідження, пов'язуючи теоретико-методологічні основи роботи з методикою емпіричного дослідження;
- знання другої мови при оволодінні іншомовними джерелами;

- знання методів математичної обробки даних у психологічних дослідженнях (пакет статистичної обробки даних у соціальних науках SPSS);
- елементарні комп'ютерні навички (використання мережі Інтернет для опанування рекомендованих електронних джерел, робота у Microsoft Office PowerPoint при підготовці доповіді з презентацією);
- вміння оформити результати психологічного дослідження у наукову публікацію.

Міжособистісні компетентності:

- вміння донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності;
- мати сформовану систему практичних вмінь та навичок ефективного здійснення діяльності дослідника, викладання психологічних дисциплін;
- мати навички спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю, уміти слухати та сприймати думки інших;
- уміння працювати у команді;
- здатність до критики та самокритики під час дискусії;
- навички та уміння формування міжособових стосунків у колективі при обстоюванні власної позиції під час дискусії;
- розуміти етичні зобов'язання при опонуванні до виступів доповідачів;
- уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отриманні знання.

Системні компетентності:

- здатність застосовувати знання на практиці;
- здатність до навчання;
- критично мислити і генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі.
- здатність працювати самостійно при опрацюванні джерел, підготовці доповіді з презентацією, підготовці альтернативних підходів до висвітлення теми дискусії;
- турбота про якість доповіді та презентації;
- бажання досягти успіху при обговоренні тем доповідей з презентацією;
- здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності;
- уміння реалізовувати наукові проекти в відповідній сфері діяльності психолога.

Спеціальні (фахові) вміння (компетентності)

- використовувати принципи та методи проведення гендерного підходу в організації та проведенні теоретико-експериментальних досліджень;

- вміти співвідносити поняття: науковий підхід, методологію гендерного підходу, дослідницький метод, конкретну методика;
- застосовувати методологічні принципи сучасної гендерної психології для побудови наукового дослідження;
- вміти аналізувати дослідницькі традиції та нові теоретико-методологічні напрямки в психології;
- володіти навичками для вибудовування методології дослідження (визначати проблемну область, предмет, об'єкт та ін.);
- володіти навичками для обґрунтування методів дослідження, пов'язуючи теоретико-методологічні основи роботи з методикою емпіричного та експериментального дослідження.
- знати наукові школи, їх принципи, погляди окремих науковців на гендерні проблеми в психологічній науці та практиці;
- вміти застосовувати методологію наукового пізнання; загальнонаукові методи системного, функціонального і статистичного аналізу в дослідженнях фахового спрямування;
- вміти здійснювати пошук, аналіз та інтерпритацію інформаційних джерел, постійне підвищення фахової компетентності;
- визначати можливості для побудови наукового психологічного дослідження, володіти навичками відбору методів математичної обробки емпіричних даних;
- створювати та пояснювати нові психологічні знання шляхом проведення дослідження, розширювати передові гендерно-орієнтовані напрями у психологічному знанні, готувати та розміщувати наукові публікації;
- демонструвати систематичне сприйняття та розуміння корпусу знань, які містяться в науковій та прикладній психології та є складовою професійної психологічної практики.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Методологічні основи гендерного підходу у психологічних дослідженнях

Тема 1. Структура гендерного знання, методологічне підґрунтя становлення гендерної теорії

Предмет, мета і завдання гендерно-орієнтованих дисциплін. Структура гендерного знання. Гендерологія. Фемінологія. Гендерні дослідження в педагогіці, соціології, антропології. Предмет гендерної психології: визначення в зарубіжній та вітчизняній науці. Сучасний стан предмету. Мета та завдання гендерної психології на сучасному етапі як нової наукової парадигми аналізу соціальних стосунків. Роль фемінізму в становленні та розвитку гендерної теорії. Фемінізм як альтернативна філософська концепція соціокультурного розвитку. Основні напрямки сучасного фемінізму: ліберальний, соціалістичний, радикальний, постмодернізм, постструктуралізм.

Тема 2. Історія розвитку гендерних досліджень у соціо-гуманітарних та поведінкових дисциплінах. Методологія гендерного підходу.

Передумови розвитку гендерної проблематики в соціо-гуманітарній сфері наукового знання. Основні етапи розвитку гендерної теорії: статеворольовий підхід, парадигма унікальності жіночої психології, парадигма соціального конструювання гендеру. Гендерні дослідження в зарубіжній психології. Статеворольовий підхід Т Парсонса, соціальний конструкціонізм К. Джерджена. Гендерні дослідження у вітчизняній психології. Перспективи. Аналіз основних методологічних підходів у гендерних дослідженнях: парадигма соціального конструювання гендеру, парадигма унікальності жіночої психології. Статеворольовий підхід як антагоніст гендерним дослідженням: проблеми.

Тема 3. Методологія гендерного підходу у різних напрямках психологічних досліджень

Специфіка гендерно-орієнтованого підходу у дослідженнях в галузях загальної, вікової та педагогічної, соціальної, організаційної та економічної психології. Особистість як об'єкт та суб'єкт гендерної взаємодії та розвитку. Поняття про гендерну групу та гендерну міжгрупову взаємодію. Культурні особливості гендеру. Гендер як соціальний інститут: поняття про систему гендерних норм, гендерний соціальний контроль. Організація як об'єкт і суб'єкт гендерної взаємодії. Модель гендерної взаємодії персоналу організацій. Аналіз основних структурно-динамічних складових моделі.

Змістовний модуль 2. Гендерно-орієнтований підхід до дослідження формування та розвитку особистості і суспільства

Тема 4. Біологічні аспекти статевої диференціації. Загальна характеристика диференційного аналізу гендера

Біологічні механізми статевої диференціації. Етапи та компоненти статевої диференціації за Є. П. Ільїним. Порушення розвитку статі: жіночий та чоловічий псевдогермафродизм. Біологічне призначення статі. Статеві відмінності у фізіології та нервових процесах. Стать і функціональна асиметрія головного мозку. Особливості функціональної асиметрії у чоловіків та жінок: вираженість, вплив гормонів. Діагностика функціональної асиметрії – оцінка ведучої півкулі. Характеристика соціально-психологічних одиниць диференційного аналізу гендера. Гендерні відмінності в емоційній сфері. Емоційні порушення: депресія, анорексія, булімія як жіночі захворювання. Особистісні відмінності. Гендерні особливості мотиваційної сфери. Дослідження пізнавальних процесів і здібностей у чоловіків і жінок: роль біологічних і соціальних факторів. Гендерні відмінності в здібностях. Гендерні особливості спілкування. Гендерні особливості поведінки. Поведінкові стратегії чоловіків і жінок у різних життєвих ситуаціях. Проблеми жіночої емансипації в адиктивній поведінці.

Тема 5. Концепції та перспективи дослідження гендерної ідентичності

Проблема особистісної ідентичності в сучасному психоаналізі, інтерактивній та когнитивній психології. Основні види ідентичності, проблеми формування та розвитку. Гендерна ідентичність: характеристика поняття. Гендерна ідентичність, статорольова ідентичність, психологічна стать особистості: співвідношення понять. Когнитивні, емоційні та поведінкові компоненти гендерної ідентичності. Психологічні теорії гендерної диференціації. Етапи формування гендерної ідентичності. Концепція формування статевої (гендерної) ідентичності І. С. Кона. Вікові етапи та їхня характеристика. Характеристика типів гендерної ідентичності. Порівняльний аналіз видів гендерної ідентичності.

Тема 6. Прикладні аспекти дослідження гендерної ідентичності

Когнитивні та емоційні аспекти гендерних установок та ідентичності у різні вікові періоди. Гендерні особливості засвоєння соціальних норм дітьми: циклічність і репродуктивність образу жіночих норм, експансія та конструювання чоловічих. Гендерні установки дітей 3-7 років. Особливості статевої ідентичності підлітків. Зв'язок жіночої та чоловічої сексуальності з гендерною ідентичністю. Сексуальна освіта дітей і підлітків. Головні гіпотези гомосексуальності. Методи діагностики гендерної ідентичності.

Порівняльна характеристика кількісних і якісних методів дослідження. Дослідження гендерної ідентичності за допомогою проєктивних методів: рисункові тести, метод незакінчених речень.

Тема 7. Загальні проблеми гендерної соціалізації: можливості вивчення

Характеристика поняття „гендерна соціалізація”. Диференційна соціалізація. Основні інститути гендерної соціалізації. Основні інститути гендерної соціалізації: сім'я, школа, література, ЗМІ, іграшки, мова, фейсизм. Функції батька й матері як відображення нормативних уявлень і образу життя суспільства. Позасімейні джерела гендерно-рольової соціалізації. Школа як інститут гендерної соціалізації. Мова як джерело гендерної соціалізації. Література. Сексизм у дитячій літературі. Іграшки в процесі диференціальної соціалізації. Гендерні аспекти дослідження впливу ЗМІ на формування особистості. Методи дослідження механізмів гендерної соціалізації. Гендерна автобіографія як метод дослідження гендерної соціалізації.

Тема 8. Гендерно-рольовий репертуар особистості: сутність, методологія дослідження

Поняття гендерної ролі. Значення культури, історичної епохи для формування гендерної ролі. Соціологічні, психологічні та біосоціальні теорії гендерних ролей. Теорія андрогінії С. Бем. Образи чоловіка й жінки в суспільній свідомості: типовий чоловік, типова жінка. Норми жіночої гендерної ролі. Норми чоловічої гендерної ролі. Негативні наслідки реалізації чоловічої гендерної ролі: емоційна напруга, стрес, конфлікти. Уявлення про соціальний статус і можливості чоловіка й жінки: характеристика понять „матріархат”, „патріархат”. Можливості отримання освіти, професійної діяльності, політичні права, соціальні можливості.

Тема 9. Теоретичні проблеми дослідження гендерних стереотипів

Аналіз психологічних досліджень соціальних стереотипів. Зміст та динаміка соціальних стереотипів. Трьохкомпонентна модель стереотипу: когнитивний, афективний, поведінковий. Характеристика гендерного стереотипу як соціально-психологічного феномену. Основні особливості гендерних стереотипів. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів. Основні етапи й напрямки досліджень гендерних стереотипів. Визначення типово чоловічого образу, типово жіночого образу. Дослідження функцій гендерних стереотипів К. Доу за допомогою теорії каузальної атрибуції.

Тема 10. Соціально-психологічна феноменологія гендерних стереотипів та сексизму

Вплив гендерних стереотипів на якість міжособистісного спілкування. Вплив стереотипів і установок на перцепцію й передачу інформації в процесі

спілкування. Можливості дослідження вікових особливостей гендерних стереотипів. Вікова динаміка гендерних уявлень. Гендерні стереотипи дошкільників. Гендерні стереотипи молодших школярів. Гендерні стереотипи підлітків і студентів. Поняття про сексизм. Сфери прояву сексистських практик. Поняття про гендерну дискримінацію. Відмінності у гендерній дискримінації чоловіків і жінок.

Тема 11. Гендерована робота: можливості дослідження гендеру в організаціях та професійній діяльності особистості

Категорія гендеру у психолого-організаційному вимірі, аналіз її складових; уточнення поняття “гендерна взаємодія персоналу організацій”. Гендерна сегрегація та гендерна професійна диференціація. Типи організацій за гендерною ознакою, їх організаційні культури та кадрова політика. Характеристика позитивних і негативних складових кадрової політики організацій у гендерному вимірі. Організаційні культури, що нейтралізують фемінність та організаційні культури з конкурентоспроможною фемінністю. Моногендерні та гетерогендерні організації. Проблема токенизму та міжгрупової диференціації гендерних груп в організаціях. Феномени “скляної стелі”, “скляного ескалатору”, “липкої підлоги”.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин			
	очна форма навчання			
	Усього	в тому числі		
лекції		семінари	СРС	
Змістовий модуль 1. Методологічні основи гендерного підходу у психологічних дослідженнях				
<i>Тема 1.</i> Структура гендерного знання, методологічне підґрунтя становлення гендерної теорії	10	3	-	6
<i>Тема 2.</i> Історія розвитку гендерних досліджень у соціо-гуманітарних та поведінкових дисциплінах. Методологія гендерного підходу	10	3	-	6
<i>Тема 3.</i> Методологія гендерного підходу у різних напрямках психологічних досліджень	10	4	-	8
Разом за змістовим модулем 1	30	10	-	20
Змістовий модуль 2. Гендерно-орієнтований підхід до дослідження формування та розвитку особистості і суспільства				
<i>Тема 4.</i> Біологічні аспекти статевої диференціації. Загальна характеристика диференційного аналізу гендера	6	2	-	4
<i>Тема 5.</i> Концепції та перспективи дослідження гендерної ідентичності	7	2	-	5
<i>Тема 6.</i> Прикладні аспекти дослідження гендерної ідентичності	7	2	-	5
<i>Тема 7.</i> Загальні проблеми гендерної соціалізації: можливості вивчення	8	2	-	6
<i>Тема 8.</i> Гендерно-рольовий репертуар особистості: сутність, методологія дослідження	9	4	-	5
<i>Тема 9.</i> Теоретичні проблеми дослідження гендерних стереотипів	7	2	-	5
<i>Тема 10.</i> Соціально-психологічна феноменологія гендерних стереотипів та сексизму	7	2	-	5
<i>Тема 11.</i> Гендерована робота: можливості дослідження гендеру в організаціях та професійній діяльності особистості	9	4	-	5
Разом за змістовим модулем 2	60	20	-	40
Усього годин	90	30	-	60

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кільк. годин
1	<p>Тема 1. Структура гендерного знання, методологічне підґрунтя становлення гендерної теорії</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися зі структурою гендерного знання, гендерологією та фемінологією. 2. Визначити основні теоретико-методологічні підходи у філософії, соціології, психології, антропології, які сприяли формуванню гендерного знання. 3. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	6
2	<p>Тема 2. Історія розвитку гендерних досліджень у соціо-гуманітарних та поведінкових дисциплінах. Методологія гендерного підходу</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити основні етапи формування гендерного знання. 2. Проаналізувати роль фемінізму у становленні гендерного підходу у наукових дослідженнях та суспільних практиках. 3. Виокремити та проаналізувати основні тези парадигми унікальності жіночої психології за роботами Д. Діннерстайн, А. Дворкін, Н. Чодороу 4. Обрати одну з глав роботи С. Де Бовуар “Друга стать” та зробити психологічний аналіз основних ідей авторки. 5. Здійснити порівняльний аналіз соціоконструктивістського та статево-рольового підходу у дослідженнях. 6. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	6
3	<p>Тема 3. Методологія гендерного підходу у різних напрямках психологічних досліджень</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виокремити основні ідеї гендерного підходу. Розкрити та теоретично обґрунтувати поняття “гендерна рівність” 2. Підготувати коротке есе (2 стор.) “Моє розуміння гендерної рівності” 3. Визначити напрями реалізації гендерного підходу у різних напрямках психологічних досліджень: соціальної; вікової та педагогічної; організаційної та економічної та ін. Опрацювати один з напрямів змістовно (на вибір, презентація PowerPoint) 4. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	8
4	<p>Тема 4. Біологічні аспекти статевої диференціації. Загальна характеристика диференційного аналізу гендера</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати статтю Б. Франсіз “Гендер – соціальний конструкт чи біологічний імператив” 2. Проаналізувати окремі глави роботи Д. Свааба “Ми – це 	4

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кільк. годин
	<p>наш мозок”</p> <p>3. Навести аргументи “за” та “проти” використання статеворольового підходу в обґрунтуванні особливостей формування та розвитку чоловіків і жінок</p> <p>4. Зробити аналітичну доповідь з визначення ролі біологічних аспектів статевої диференціації на соціально-психологічний розвиток особистості, формування гендерних ролей та стереотипів</p> <p>6. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>	
5	<p>Тема 5. Концепції та перспективи дослідження гендерної ідентичності</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Зробити порівняльний аналіз біполярної та мультиполярної моделей гендерної ідентичності</p> <p>2. Визначити основний зміст суб’єктивного та об’єктивного гендерного простору за дослідженнями Л.М. Ожигової, М.Г. Ткалич</p> <p>3. Огляд основної та додаткової літератури по темі</p>	5
6	<p>Тема 6. Прикладні аспекти дослідження гендерної ідентичності</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Провести самодіагностику за адаптованою методикою С. Бем з визначення рівня маскулінності та фемінності, а також типу психологічної статі особистості</p> <p>2. Проаналізувати поняття “андрогінність”. Виокремити переваги та обмеження андрогінної психологічної статі</p> <p>3. Схарактеризувати моделі фемінності та моделі маскулінності, яка домінують в українському суспільстві на підставі аналізу останніх досліджень</p> <p>4. Підібрати комплекс емпіричних методів дослідження гендерної ідентичності</p> <p>5. Огляд основної та додаткової літератури по темі</p>	5
7	<p>Тема 7. Загальні проблеми гендерної соціалізації: можливості вивчення</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Визначити основні інститути та агенти гендерної соціалізації</p> <p>2. Проанізувати роль матері та батька у процесі гендерної соціалізації. Виокремити основні трансформації цих ролей, нові тенденції</p> <p>3. Визначити роль ЗМІ, Інтернету у формуванні гендеру на рівні особистості та суспільства</p> <p>4. Проаналізувати власну гендерну автобіографію за</p>	6

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кільк. годин
	<p>відповідною методикою та написати коротке есе (2-3 стор.)</p> <p>5. Підібрати комплекс методів психологічного дослідження гендерної соціалізації</p> <p>6. Огляд основної та додаткової літератури по темі</p>	
8	<p>Тема 8. Гендерно-рольовий репертуар особистості: сутність, методологія дослідження</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити роль культури у формуванні гендерних ролей (роботи М. Мід) 2. Проаналізувати систему жіночих гендерних ролей 3. Проаналізувати систему чоловічих гендерних ролей 4. Підібрати комплекс методів психологічного дослідження гендерно-рольового репертуару особистості 5. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	5
9	<p>Тема 9. Теоретичні проблеми дослідження гендерних стереотипів</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати основні теоретичні підходи до дослідження соціальних стереотипів 2. Виокремити та проаналізувати основні групи гендерних стереотипів 3. Зробити аналітичну доповідь з визначення ролі ЗМІ та реклами у формуванні гендерних стереотипів 4. Проаналізувати роль гендерних стереотипів у формуванні невротичного сценарію розвитку особистості 5. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	5
10	<p>Тема 10. Соціально-психологічна феноменологія гендерних стереотипів та сексизму</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити трансформацію гендерних стереотипів на сучасному етапі розвитку суспільства 2. Проаналізувати розлади харчової поведінки та їх зв'язок з гендерними стереотипами зовнішності 3. Теоретично обґрунтувати гіпотезу про роль гендерних стереотипів зовнішності у розповсюдженні пластичної хірургії та косметологічних процедур 4. Проаналізувати основні ознаки сексистських практик у різних сферах життєдіяльності особистості 5. Визначити основні заходи запобігання сексуальним домаганням 6. Підібрати комплекс методів емпіричного вивчення гендерних стереотипів та сексизму 7. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	5

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кільк. годин
11	<p>Тема 11. Гендерована робота: можливості дослідження гендеру в організаціях та професійній діяльності особистості</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати гендерну професійну сегрегацію та диференціацію. Визначити “чоловічі” та “жіночі” професії 2. За допомогою відкритих даних Держстата та кількісних соціологічних досліджень визначити рівень заробітної плати чоловіків та жінок, сфери їхньої зайнятості 3. Здійснити порівняльний аналіз гендерної взаємодії в моногендерних та гетерогендерних організаціях 4. Визначити основні дискримінаційні феномени організаційного середовища щодо жінок та щодо чоловіків 5. Підібрати комплекс методів дослідження гендерних проблем організаційного розвитку 6. Огляд основної та додаткової літератури по темі. 	5

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ

Самостійна робота аспірантів має на меті формування пізнавальної їх активності, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості тощо.

У процесі самостійної роботи аспіранти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання проектів, підготовку фіксованих виступів, доповідей, презентацій з проблем курсу.

Кожен аспірант повинен уміти раціонально організувати свою навчальну самостійну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання приводило до плідних наслідків у навчальному процесі.

Для успішної самостійної роботи значну частину часу аспірант виділяє для роботи в онлайн бібліотеках, бібліотеці Google Books, онлайн-платформах індексованих та реферованих збірок наукових праць, журналів у відкритому доступі.

Обов'язковим для самостійної роботи та опанування матеріалу дисципліни є вивчення джерел іноземною мовою.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною як за обсягом наукових даних, так і за характером їхнього викладу. Потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (розділи, підрозділи тощо), а також розсортувати його за важливістю (що для детального вивчення, а що для ознайомчого читання). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань слід обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти сутність думки автора. Знання незнайомих термінів слід одразу ж з'ясовувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез.

Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Конспект має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланням на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо витримувати логічний зв'язок між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Для цілісного уявлення про навчальну дисципліну аспірантові необхідно користуватися довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

Майбутній фахівець повинен достатньо вправно користуватися персональним комп'ютером. Робота з матеріалами "Інтернету" надає можливість отримувати найновішу інформацію з різних сфер життя нашої держави.

Самостійна робота аспірантів з курсу передбачає написання проектів, підготовку фіксованих виступів, доповідей, презентацій. Для цього необхідно скласти план реферату чи виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки. За своїм змістом проекти і виступ повинні відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Роботи подаються як у друкованому вигляді, так і у вигляді презентації PowerPoint

За структурою проект (або виступ за ним) складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаних джерел. План написання проекту повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У **вступі** обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значимість; формулюються мета й завдання дослідження, вказуються обсяг і структура проекту. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання проекту; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочерговому розв'язанню; більша частина основного матеріалу присвячена розробці практичних рекомендацій, технологій психологічної роботи з виокремленням організації та процедури впровадження, їх етапів. На основі отриманих результатів розглядаються пропозиції, рекомендації, заходи щодо досягнення цілей згідно з темою проекту. При цьому аспірант повинен виявити самостійність та ініціативу.

Висновки є завершальним етапом виконаного аспірантом проекту. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей; перелік заходів, спрямованих на розв'язання проблеми, підвищення ефективності об'єкта дослідження; отримані якісні та кількісні показники; можливі варіанти реалізації запропонованих у проекті заходів.

Проект виконується державною (українською) мовою. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовний. Плагіат та інші види наукового шахрайства є категорично неприпустимі. Всі подані роботи перевіряються програмою "Антиплагіат" Оформлення роботи має відповідати встановленим вимогам (див. *Патика Н.І.* Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2008. – 26 с.)

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для активізації процесу навчання аспірантів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

✓ *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага аспірантів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються аспіранти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи аспірантів є чіткий контроль відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок студентів складається з двох етапів:

- поточного контролю роботи аспірантів;
- підсумкового контролю (іспит).

Поточний контроль здійснюється в процесі дискусії під час лекції.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та розв'язання задач;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання модульного завдання.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів:

- тестові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу);
- ділові ігри (кейс-методи);
- презентації результатів роботи;
- інші.

Об'єктом **підсумкового контролю знань** студентів у формі іспиту є виконання усних та письмових завдань.

На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання.

Результати іспиту студентів заочної форми навчання оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів. Екзаменаційний білет містить 3 завдання.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Перевірка знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення у навчальному процесі суб'єктів пізнавальної діяльності та про ефективність праці викладача. Перевірка здійснюється в усній, письмовій та практичних формах. Об'єктом оцінювання виступають: результати написання тестових, ситуаційних, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог тощо.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати теорії, розв'язувати проблеми.

У процесі перевірки знань і успішності аудиторії використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою. Критично-розрахунковий максимум для допуску до іспиту – 75 балів (денна форма навчання), 50 балів (заочна форма навчання). За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового мінімуму балів – 60 балів.

Методи контролю плануються в письмовій формі. Невід'ємною частиною підготовки слухачів дисципліни до контролю є наявність конспекту лекцій та відвідування лекційних занять, а також своєчасне виконання індивідуальної та самостійної роботи. Невчасне виконання (без поважної причини) поточних завдань і звітування з перенесенням на наступне заняття викликає зниження підсумкової оцінки за їх виконання на 20 %, а при відтермінуванні на два заняття – зниження підсумкової оцінки на 40 %.

Модульні контрольні роботи складаються з теоретичних питань, ситуаційних, і творчих завдань, тестів різного рівня складності. Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну частину модульної контрольної роботи.

Іспит здійснюється у формі письмової роботи, за яку можна одержати максимально до 25 балів (денна форма навчання) та 50 балів (заочна форма навчання), складається з теоретичних питань, практичних (ситуаційних, творчих) завдань, тестів різного рівня складності, які поєднуються у пропорції, що логічно врівноважує теоретичну і практичну частину екзамену.

Аспіранти, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж розрахунковий мінімум – 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно (A)**;

82-89 балів – **добре (B)**;

75-81 балів – **добре (C)**;

68-74 балів – **задовільно (D)**;

60-67 балів – **задовільно (E)**;

35-59 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

Критерії оцінювання

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 «Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Аспірант активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
75 – 89 «Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Аспірант виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Аспірант активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
60 – 64 «Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; аспірант у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
1 – 59 «Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Аспірант виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни (робоча програма навчальної дисципліни, програма навчальної дисципліни, курс лекцій, ілюстративні матеріали), навчальний посібник.

10. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Структура гендерного знання. Коло питань, на вивченні яких зосереджена сучасна гендерна теорія.
2. Взаємозв'язок фемінології, гендерології та гендерної психології. Наведіть аргументи в пользу визначення психології гендерних відносин як самостійного наукового напрямку в психології.
3. Структура і завдання гендерного підходу у психологічних дослідженнях. Визначте основні різновиди гендерного підходу у психологічних дослідженнях.
4. Гендерно-орієнтовані методи психологічного дослідження: теоретичні та емпіричні.
5. Етимологія та визначення поняття „гендер”. Гендер – це соціальний конструкт чи біологічний імператив?
6. Основні підходи та напрямки розуміння категорії гендеру. З яких компонентів складається гендер як характеристика та властивість особистості? В чому ви вбачаєте складності у визначенні поняття „гендер”?
7. Стать і гендер: відмінності та співвідношення понять.
8. Характеристика психологічної статі особистості. З чим пов'язана необхідність розмежування понять „психологічна стать особистості” і „гендер”?
9. Роль фемінізму в розвитку гендерної теорії. Основні події періоду „першої хвилі” фемінізму. Політичні та соціально-економічні фактори сприяли відродженню феміністичного руху у 60-ті рр. ХХ ст.
10. Парадигми гендерних досліджень у зарубіжній психології. Які суттєві відмінності можна виокремити між статеворольовим та соціально-конструктивістським підходами?
11. Основні наукові проблеми, які досліджувались в руслі парадигми унікальності жіночої психології. В чому саме полягає унікальність жіночої психології? Визначте власне ставлення до цих аргументів.
12. Гендерні дослідження у вітчизняній психології. Які галузі наукового знання радянського періоду пов'язані з проблемами взаємовідносин двох статей?
13. Основні перспективні напрями гендерних досліджень у вітчизняній психології.
14. Проблема ідентичності особистості у психологічній науці. Яким чином ідентифікація пов'язана з ідентичністю? Назвіть основні тенденції в інтерпретації феномена ідентичності у зарубіжній психології.
15. Гендерна ідентичність: характеристика поняття. Відмінності та співвідношення понять „гендерна ідентичність”, „статева ідентичність”, „психологічна стать особистості”.
16. Структура гендерної ідентичності особистості. Її об'єктивний та суб'єктивний гендерний простір.

17. Система гендерних властивостей особистості: маскулінність, фемінність, андрогінність. Які існують підходи до визначення маскулінності, фемінності та андрогінності в області сучасних соціальних наук?
18. Характеристика моделі фемінності та моделі маскулінності, які домінують в українському суспільстві. Наведіть аргументи „за” та „проти” андрогінності особистості.
19. Етапи формування гендерної ідентичності. Характеристика вікових етапи становлення гендерної ідентичності за І.С. Коном, Т.В. Говорун. Визначте етапи становлення ідентичності з точки зору зарубіжних дослідників.
20. Види гендерної ідентичності. Порівняння видів гендерної ідентичності за І.В. Романовим, А.А. Чекаліною.
21. Критерії порівняльного аналізу видів гендерної ідентичності. Характеристика адекватної та неадекватної ідентичності особистості.
22. Зв'язок жіночої та чоловічої сексуальності з гендерною ідентичністю. Якій існує зв'язок між статтю, гендером та сексуальністю?
23. Основні підходи до визначення моделей сексуальності. Психологічні теорії сексуальності.
24. Сексуальні права особистості. Декларація сексуальних прав особистості. Охарактеризуйте проблему аутінгу та камінг-ауту.
25. Сексуальні домагання. Гендерне та сексуальне насильство.
26. Дії сексуальної природи, які кваліфікуються як сексуальні домагання. Поняття „гендерне насильство”. Індикатори поведінки дітей, котрі піддалися сексуальному насиллю.
27. Інверсія статевих орієнтацій, її види. Причини гомофобії. Зв'язок латентної гомосексуальності із гомофобією.
28. Кросгендер. Провідні діагностичні критерії транссексуалізму, трансвестизму. Яким чином трансвестизм пов'язаний із кросдрессінгом?
29. Підходи до пояснення гендерних інверсій. Головні гіпотези гомосексуальності. Яку саме психологічну гіпотезу пояснення гендерних інверсій ви підтримуєте? Чому?
30. Проблема соціалізації особистості. Характеристика етапів соціалізації за Ж. Піаже, Дж. Мідом. Відмінності процесу соціалізації дітей і дорослих за Н.І. Шевандриним. Фактори соціалізації за А.В. Мудриком.
31. Характеристика поняття „гендерна соціалізація”. Основні етапи та механізми. Характеристика інверсійного типу гендерної соціалізації особистості.
32. Основні інститути і агенти гендерної соціалізації. Якою є роль батьків у формуванні особистості дитини, її гендерних характеристик? Дайте характеристику традиційної та егалітарної моделі стосунків.
33. Вплив позасімейних джерел гендерної соціалізації на формування особистості (середовище однолітків, освітні інститути, ЗМІ, література, іграшки).

34. Аналіз психологічних досліджень соціальних стереотипів. Характеристика гендерного стереотипу як соціально-психологічного феномену.
35. Основні особливості гендерних стереотипів. Характеристика видів гендерних стереотипів. Які з них, на ваш погляд, є найбільш розповсюдженими? Вплив ЗМІ на формування гендерних стереотипів.
36. Характеристика соціально-психологічних функцій гендерних стереотипів.
37. Вплив гендерних стереотипів на розвиток особистості. Визначте згубні наслідки впливу стереотипів на розвиток особистості. Приклади невротичних сценаріїв розвитку особистості під впливом гендерних стереотипів. Які існують відмінності у чоловічих та жіночих сценаріях?
38. Традиційні гендерні ролі: рольові моделі та норми. Характеристика поняття „гендерна роль”.
39. Норми жіночої гендерної ролі (особливості синдрому домогосподарки, почуття провини у жінки, яка працює).
40. Норми чоловічої гендерної ролі за Ш.М. Берн. Характеристика гендерно-рольовому конфлікту, його види.
41. Гіпергендерна рольова поведінка: види, чинники та детермінанти. Сфери реалізації гіпергендерної поведінки.
42. Сексизм. Визначте поняття „сексизм” та сфери його прояву. Проблема сексизму щодо чоловічих та жіночих ролей в Україні.
43. Форми дискримінації чоловіків та жінок: відмінності, їх причини та наслідки
44. Гетеросексизм та гомофобії. Мовний сексизм та його приклади.
45. Проблема сексизму в професійній діяльності. Проблема „скляної стелі”, „липкої підлоги”, „скляного підвалу”.
46. Кар’єрне просування жінок та чоловіків у життєвому циклі. Найпрестижніші професії і гендер. Чоловічі та жіночі професії – стереотипи чи об’єктивна необхідність?

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бем С.Л. Линзы гендера: Трансформация взглядов на проблему неравенства полов. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 336 с.
2. Берн Ш.М. Гендерная психология. СПб.: Нева, 2001. – 320с.
3. Введение в гендерные исследования: Учеб. пособие / Под общ. ред. И.В. Костиковой. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 255 с.
4. Введение в гендерные исследования. / Под ред. И.А. Жеребкиной — СПб.: Але-тейя, 2019. – 998 с.
5. Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. – К.: Критика, 2017. – 220 с.
6. Ильин Е.П. Пол и гендер / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2010. – 688 с.
7. Клецина И.С. Психология гендерных отношений: Теория и практика. – СПб.: Алетейя, 2004. – 408с.
8. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии / Т. В. Корнилова, С.Д. Смирнов. – СПб. : Питер, 2009. – 320 с.
9. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам / Тамара Марценюк.- К.: Основи, 2017. – 256 с.
10. Методологічні та теоретичні проблеми психології: Навч. посібник / М.С, Корольчук, Ю.Л. Трофімов, В.І. Осьодло та ін. – К.: Ніка-Центр, 2013. – 336 с.
11. Практикум по гендерной психологии. / Под ред. И. С. Клециной. – СПб.: Питер, 2009. – 480с.
12. Теория и методология гендерных исследований. Курс лекций. / Под общ. ред О.А. Ворониной. – М.: МЦГИ-МВШСЭН-МФФ, 2001. – 416с.
13. Ткалич М.Г. Психологія гендерної взаємодії персоналу організацій : [монографія] / М.Г. Ткалич. – Київ-Запоріжжя: ЗНУ, 2015 – 315 с.
14. Ткалич М.Г. Гендерна психологія: навч. посіб. / М.Г. Ткалич – К.: Академвидав, 2016. – 256 с.
15. Bradley, H. Gender, 2nd Edition / Bradley, H. – 2012, Polity. – 256 p.
16. Kimmel M. The Gendered Society. 5th Edition. / M. Kimmel– Oxford University Press, 2012. – 528 p.

Допоміжна

1. Антология гендерной теории / (Сост. Е.И. Гапова, А.Р. Усманова) – Минск: ПроPILEI, 2000. – 384 с.
2. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: «Медиум», 1995.
3. Впровадження гендерних підходів в діяльність державних органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій (Навчально-методичний посібник) / Укл. Л.М. Артеменко. – Чернігів,

2008. – 54 с.
4. Горноста́й П.П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності / П.П. Горноста́й // Основи теорії гендеру. – К.: „К.І.С.”, 2004. – С.132-156.
 5. Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. – СПб.: Питер, 2004. – 558 с.
 6. Клецина И.С. От психологии пола – к гендерным исследованиям в психологии / И.С. Клецина // Вопросы психологии. – 2003. – №1, С. 61-78.
 7. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості: Наук.моногр. / Максименко С.Д., - К.: КММ, 2006. – 255 с.
 8. Микляева А.В. Социальная идентичность личности: содержание, структура, механизмы формирования: Монография / А.В. Микляева, П.В. Румянцева. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2008. – 234 с.
 9. Москаленко В.В. Соціальна психологія / В.В. Москаленко. – К.:”Центр учбової літератури”, 2008. – 688 с.
 10. Ожигова Л.Н. Психология гендерной идентичности личности / Л.Н. Ожигова. – Краснодар: Кубанский гос. ун-т, 2006. – 290 с.
 11. Оксамитна С.М. Гендерні ролі та стереотипи / С.М. Оксамитна // Основи теорії гендеру. – К.: „К.І.С.”, 2004. – С.157-181.
 12. Парсонс Т. О социальных системах / Т. Парсонс. – М.: Норма, 2006.
 13. Смит Н. Современные системы психологии / Ноэль Смит. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384с.
 14. Соціальна психологія міжгрупових відносин. Інструменти інтегрування концепції соціально-гендерної рівності в роботу органів місцевої влади / Укл. Н.Карбовська, Т.Литвинова, Л.Магдюк – К.: Український жіночий фонд, 2010. – 120 с.
 15. Стрельнік О. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології. Монографія / О. Стрельнік. – К.: Критика, 2017. – 288 с.
 16. Тартаковская И.Н. Гендерная социология / И.Н. Тарковская. – М.: Вариант; Невский простор, 2005. – 368 с.
 17. Чодороу Н. Воспроизводство материнства: Психоанализ и социология гендера / Н. Чодороу. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2006. – 496 с.
 18. Gottfried, H. Gender, Work, and Economy: Unpacking the Global Economy. – Polity. – 2012. – 224 p.
 19. Handbook of Gender, Work and Organization / E. Jeanes (Editor), D. Knights (Co-Editor), P. Y. Martin (Co-Editor). - Wiley-Blackwell. – 2011. – 496 p.
 20. Steans, J. Gender and International Relations, 3rd Edition. – Polity. – 2013. – 288 p.
 21. The Handbook of Language, Gender, and Sexuality, 2nd Edition / S. Ehrlich (Editor), V. Meyerhoff (Editor), J. Holmes (Editor). – 2014, Wiley-Blackwell& - 688 p.

22. Thompson, M.E. Investigating Gender / Thompson, M.E., Armato, M. – Polity. – 2011. – 400 p.

Інформаційні ресурси

1. Гендер в деталях [Електроний ресурс] <https://genderindetail.org.ua/>
2. "Гендер і Ми" [Електроний ресурс] // <http://develop.gender-ua.org/page8.php>
3. Гендерні дослідження в Україні [Електроний ресурс] // <http://www.genderstudies-ukraine.org/ukr>
4. Гендерний інформаційно-аналітичний центр “Крона” [Електроний ресурс] // <http://krona.org.ua/>
5. Словарь гендерных терминов [Електроний ресурс] // <http://www.owl.ru/gender>
6. Фонд імені Гайнріха Бьоля, представництво в Україні [Електроний ресурс] // <http://ua.boell.org/uk>
7. University of Cambridge Centre for Gender Studies [Електроний ресурс] // <http://www.gender.cam.ac.uk/>

ЗМІСТ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни	3
2. Опис навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни	11
5. Самостійна робота	12
6. Методи навчання	18
7. Методи контролю	19
8. Система оцінювання	20
9. Методичне забезпечення	22
10. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю знань	23
11. Рекомендована література	26

Навчально-методичне видання

Ткалич Маріанна Григорівна

**Робоча програма навчальної дисципліни
«Методологія гендерного підходу в психологічних
дослідженнях»**

Комп'ютерний набір М.Г. Ткалич

Підписано до друку 5.04.2020 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 1,96.

Тираж 100 прим. Зам. № _____

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції. Серія ДК №1805 від 25.05.2004.

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)
03038, Київ – 38, вул. Нововокзальна 17.
Тел./факс (044) 536-14-85